

Projekt Ørn

Årsrapport 2014

Projekt Ørn
Årsrapport 2014

Datablad

- Titel: Projekt Ørn – Årsrapport 2014
Redaktion: Erik Ehmsen, Kim Skelmosen og Iben Hove Sørensen
- Udgivelsestidspunkt: Februar 2015
- Bedes citeret: Ehmsen, E., K. Skelmosen & I. H. Sørensen (2015): Projekt Ørn - Årsrapport 2014. Dansk Ornitologisk Forening.
- Forside: Havørn. Foto: Torben Andersen.
Bagside: Kongeørn med lækat. Foto: Dorte & Flemming Sørensen.
- Udgiver og copyright: Dansk Ornitologisk Forening – BirdLife Denmark
Vesterbrogade 138-140
DK-1620 København V
Tlf. 3328 3800
E-mail: dof@dof.dk
- ISSN-nr: Trykt version: 1904-3899. Elektronisk version: 1904-3902.
- Yderligere oplysninger: Kim Skelmosen
Leder af Projekt Ørn
E-mail: gestaltskelmosen@gmail.com
Tlf.: 2773 4070
- Erik Ehmsen
Artskoordinator for havørn
E-mail: erik@ehmsen.org
Tlf.: 6264 1559
- Leif Novrup
Artskoordinator for fiskeørn
E-mail: leifnovrup@pc.dk
Tlf.: 9744 8301
- Tscherning Clausen
Artskoordinator for kongeørn
E-mail: tsc.vib@mail.tele.dk
Tlf.: 9831 7354
- Iben Hove Sørensen
Biolog i DOF
E-mail: iben@dof.dk
Tlf.: 3328 3842
- DOF's hjemmeside: www.dof.dk/naturbeskyttelse/arter/orne

Indholdsfortegnelse

Ny leder af Projekt Ørn.....	8
Årsberetning fra Projekt Ørn.....	9
Havørnen i Danmark 2014.....	10
Sammenfatning	10
Lokalitetsgennemgang	16
Ringmærkning af havørn i 2014.....	30
Aflæsninger af danske havørne	31
Fiskeørnen i Danmark 2014.....	32
Sammenfatning	32
Lokalitetsgennemgang	32
Kongeørnen i Danmark 2014.....	35
Sammenfatning	35
Lokalitetsgennemgang	35
Cirka 350 ørne holder vinter i Danmark	36
Danskerne spejdede efter ørne i blæst og bygevejr	37
Referencer	38

Ny leder af Projekt Ørn

Lennart Pedersen, der gennem en lang årrække var leder af Projekt Ørn, gik desværre bort i september 2014. Æret være hans minde.

Lennart var med i en periode, hvor de danske ørne virkelig havde medgang. Havørnene yngler nu næsten overalt i landet, fiskeørnen begynder at brede sig, og selv kongeørnen ser ud til at udforske områder uden for Vendsyssel.

Lennart var manden bag Ørnens Dag, som tusinder af danskere har nydt at deltage i, og han startede også de årlige vintertællinger af ørne. Han deltog i det hele med liv og sjæl.

Hovedbestyrelsen i Dansk Ornitologisk Forening har bedt Kim Skelmose overtage rollen som leder af Projekt Ørn. Kim har gennem mange år været med i projektet som ringmærker af havørne, og han har deltaget aktivt i arbejdet omkring eftersøgning af nye par samt beskyttelse af kendte par.

På projektets vegne byder vi Kim hjerteligt velkommen.

Leif Novrup, Tscherning Clausen, Iben Hove Sørensen og Erik Ehmsen

Det var med stort vemod, at vi modtog beskeden om Lennart Pedersens død tirsdag den 9. september 2014. En af Lennarts sidste ørneoplevelser var ringmærkning af ungerne i Saksfjed-Hyllekrog. Foto: Kim Skelmose.

Årsberetning fra Projekt Ørn

Af projektleder Kim Skelmose

Havørnene fortsætter deres markante indtog i Danmark. Også i 2014 har vi fundet og fået kendskab til et større antal nye ynglepar. Der er nu registreret 61 redepar, hvoraf de 46 fik unger på vingerne. I alt kom 83 unger på vingerne. Det er en fremgang i forhold til 2013, hvor 73 unger kom på vingerne fra 37 reder, og i alt 45 ud af 54 par med rede forsøgte at yngle (Pedersen *et al.* 2014).

Kongeørnene holder stand i Jylland med tre ynglepar, og vi har for hele landet registreret fire par fiskeørne. Kongeørnene fik tre unger på vingerne, og fiskeørnene fik to unger på vingerne i 2014.

Siden 2007 er der ringmærket 39 havørneunger. Alene i 2014 blev der ringmærket 11 havørneunger, hvilket er rekord. Siden ringmærkningen begyndte, har vi modtaget en del tilbagemeldinger om aflæsninger; læs mere om dette under afsnittet om ringmærkning.

Vintertælling af havørne

På trods af kulde og blæst kunne Ørnens Dag i februar igen betegnes som en succes. Knap 2.700 fugleinteresserede var på udkig efter ørne på de lokaliteter, hvor Projekt Ørn stod for arrangementer med kyndige frivillige fra projektet til at fortælle om ørnene og udpege dem, når de viste sig. På de 17 udvalgte steder blev der den 16. februar set 47 havørne og fire kongeørne.

Med til at holde interessen for arrangementerne på Ørnens Dag er givetvis også det fokus, der bliver sat på ørnene gennem vintertællingen, som i år foregik i weekenden den 1.-2. februar. Over 350 frivillige var ude for at lede efter ørne, som i år var sværere at få styr på end i tidligere år på grund af det milde vejr, som holdt fjorde og søer isfri. Dermed havde ørnene mulighed for at søge føde over store områder frem for at blive trængt sammen ved våger og andre isfri områder.

Tællingen i år gav et samlet antal overvintrende havørne på 344 og to kongeørne. Det var lidt færre end de 374 havørne og 11 kongeørne, der blev talt på samme tidspunkt i 2013, hvilket nok især skal tilskrives den større spredning, og at flere ørne også er blevet i Sydsverige på grund af den mindre kolde vinter.

Mere bemærkelsesværdigt ved vintertællingen var det da også, at ørnene var mere jævnt fordelt over hele landet end tidligere set, idet der blev registreret 206 øst for Storebælt og 138 vest for.

Beskyttelse af havørnene

Hidtil har det været sådan, at afskærmning har fundet sted, hvor det med lodsejerens velvilje har været muligt at afskærme havørnene fra forbipasserendes forstyrrelser i ynglesæsonen. Det stigende antal havørnereder gør dog, at det med tiden hverken vil være muligt eller nødvendigt at opretholde det samme niveau af beskyttelse.

Den nye udfordring bliver at prioritere beskyttelsen af de mest sårbare par, for eksempel nyetablerede par og særligt sky par, mens der for de mere robuste par må findes en mere ekstensiv beskyttelse i kortere perioder af ynglesæsonen.

Nogle af parrene kan sandsynligvis klare sig helt uden særlig beskyttelse, men udviklingen skal fortsat følges tæt, og rederne vil stadig blive holdt under opsyn i samarbejde mellem lodsejere og frivillige fra Projekt Ørn.

Havørnen i Danmark 2014

Sammenfatning

Af artskoordinatoren Erik Ehmsen

Man kan i dag se havørne næsten overalt i landet; nogle steder endog i større antal, hvor de unge ørne opholder sig ved søer, der tilbyder en overflod af mad i form af fisk, skarver eller andre fugle. Der er i 2014 kommet otte nye par til bestanden af ynglende havørne i Danmark, som nu er oppe på 61 redepar, og der blev i alt sendt 83 unger ud i den danske natur. Et af de nye par består dog muligvis af fugle, der har forladt deres tidligere redeområde i Guldborgsund og bosat sig nogle kilometer længere nordpå.

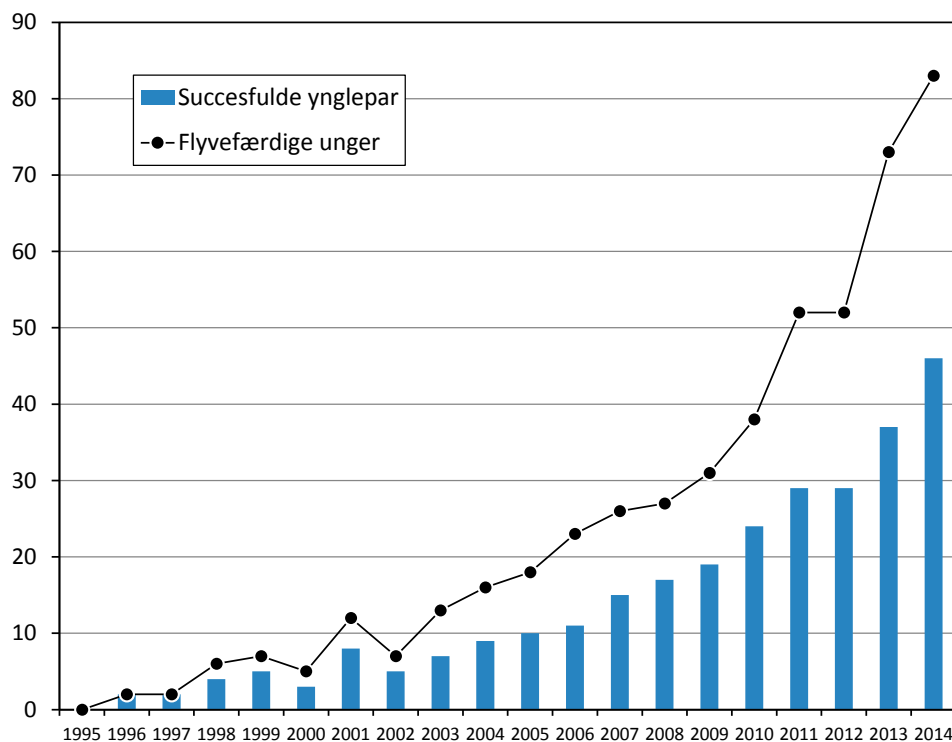
Det er imponerende, at der stadig kan klemme sig par ned mellem de etablerede par i Smålandsfarvandet, der allerede har så tæt en ynglebestand. Det er også glædeligt, at Vestjylland langsomt får flere par.

Ynglesæsonen har været en blandet fornøjelse med mange unger, men også med par, der uvist af hvilke grunde forlod rederne midt i rugeperioden. Flere reder er desuden faldet ned. Det er meget tydeligt, at nyetablerede par har en ringe ynglesucces, og således fik de otte nye par kun tre unger på vingerne. Heraf kom de to unger fra det par, som vi tror er flyttet nordpå ved Guldborgsund.

Årets mest bemærkelsesværdige hændelsesforløb involverede parret ved Skjern, der startede med at yngle i deres rede fra sidste år. Den faldt så ned, og et ødelagt æg blev fundet. Men det viste sig, at ørnene havde kræfter til at starte endnu et kuld op i en ny rede og opfostre en unge der. Det er yderst sjældent, at man har fundet bevis for, at havørnepar har lagt om.

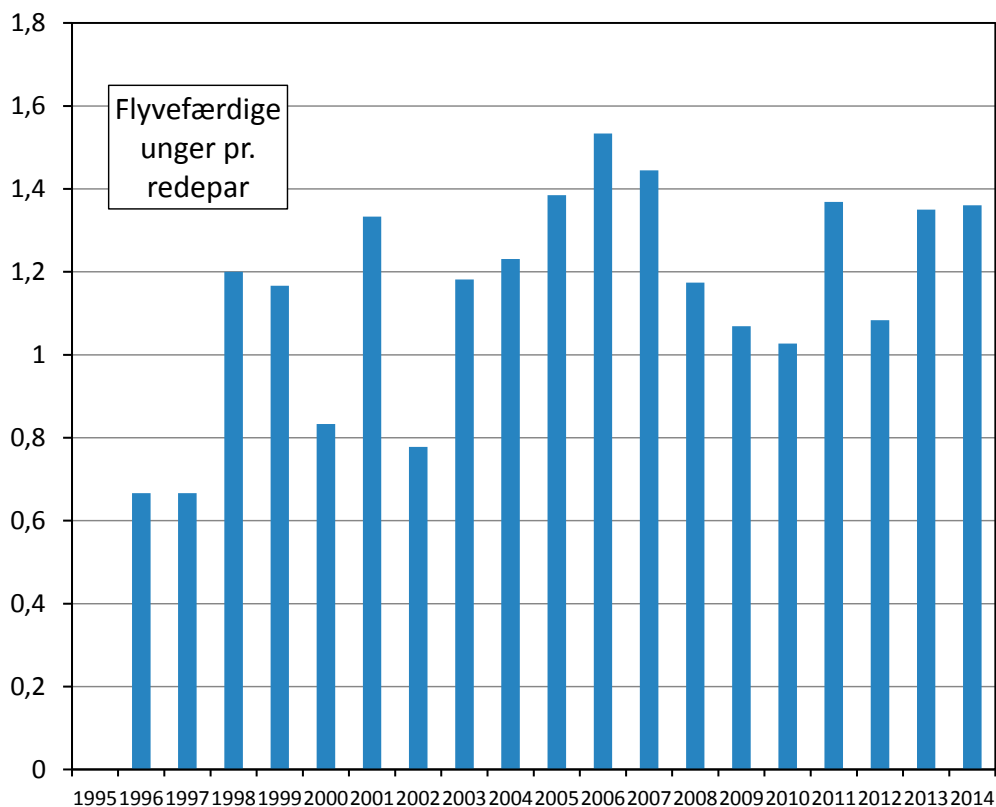
Det internationale samarbejde omkring Østersøen, HELCOM, forsøger at tage bestik af miljøtilstanden i området ved blandt andet at bruge ynglesuccesen hos de havørne, der bor omkring Østersøen, som parameter for tilstanden. Dermed bliver det arbejde, som vore redekoordinatører udfører med indsamling af informationer omkring ørnene, brugt i væsentlige sammenhænge.

Det er derfor vigtigt, at de informationer, vi indsamler, er så korrekte som muligt. Ved mange reder er det dog ofte yderst vanskeligt at konstatere det eksakte antal unger, da rederne på grund af løvhang ikke kan observeres tydeligt uden unødigt at forstyrre ynglen.

Figur 1. Antal succesfulde ynglepar (med mindst én udfløjen unge det pågældende år) samt antal flyvefærdige unger af havørn registreret i Danmark 1995-2014.

Figure 1. Number of successful breeding pairs and yearly total of fledged White-tailed Eagles in Denmark 1995-2014.

Figur 2. Gennemsnitligt antal flyvefærdige unger pr. havørnepar i Danmark 1995-2014.

Figure 2. Average number of fledged young per breeding pair of White-tailed Eagle in Denmark 1995-2014.

Havørnens bestandsudvikling i Danmark 1995-2014

Table 1. Havørnepar med rede i perioden 1995-2014 samt antallet af flyvefærdige unger produceret i hver rede. 0 indikerer, at parret har indledt rugning uden at få unger på vingerne. Ynglepar, hvor æglægning/rugning ikke er registreret, er markeret med -. Kursiv indikerer, at parret ikke har været aktivt i 2014. *Table 1. White-tailed Eagle pairs in Denmark 1995-2014. Italics indicate territories without breeding pairs, and - indicate that incubation has not been registered.*

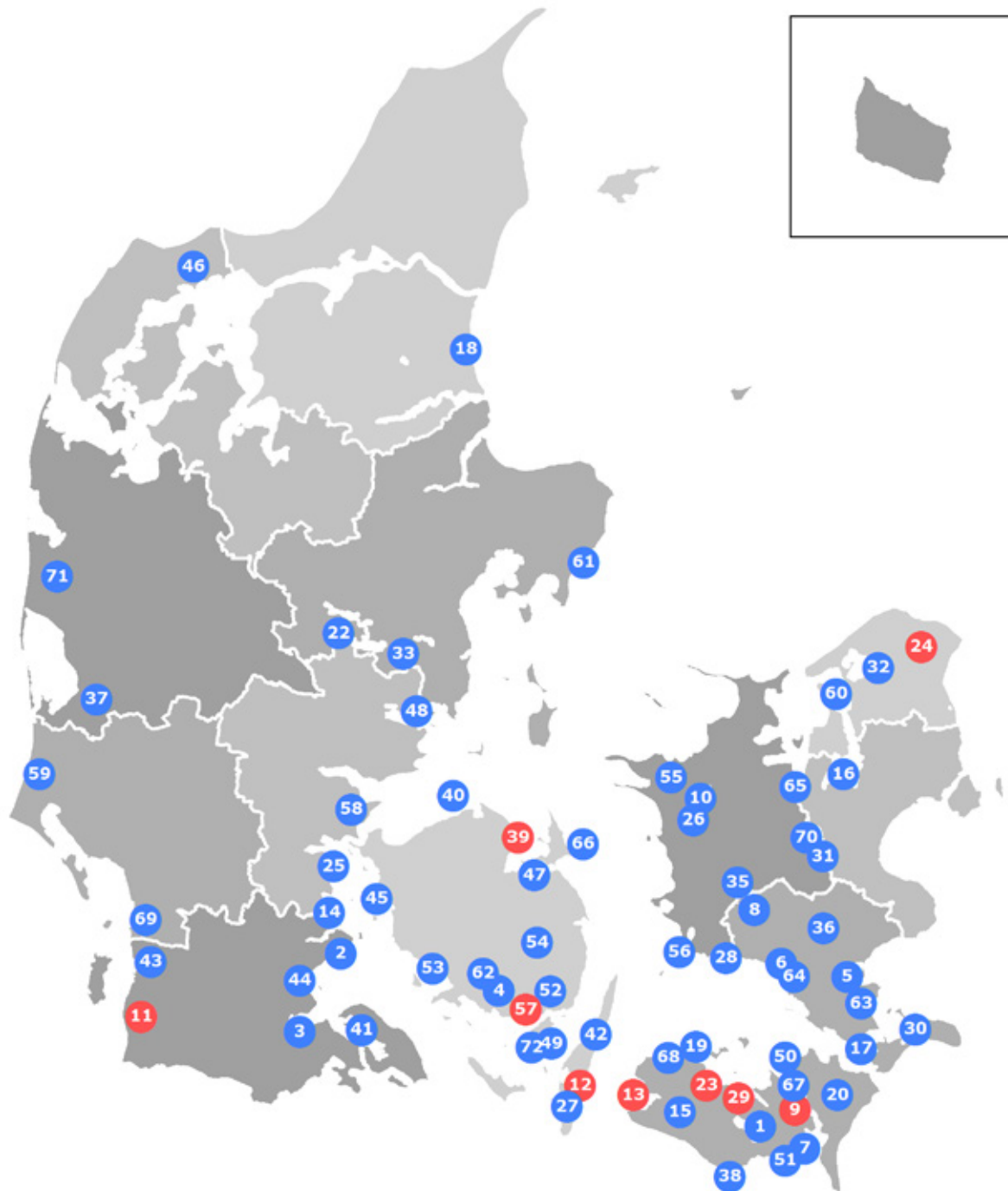
Nr.	Lokalitet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
1	Maribosøerne	0	-	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	32
2	Bankel Sø	1	1	2	2	1	1	1	1	0	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	27
3	Hostrup Sø	1	0	1	1	2	1	2	2	2	2	2	3	2	1	1	2	0	2	2	2	29
4	Braendegård Sø	2	1	0	2	2	2	2	2	2	1	2	2	3	1	-	1	2	2	2	1	26
5	Præstø Fjord	-	1	0	2	0	2	2	2	2	2	2	3	0	2	0	0	1	1	2	1	19
6	Gavnø	-	-	-	-	0	2	2	1	2	2	1	2	2	0	0	1	1	2	1	2	16
7	Roden Skov	-	-	-	1	-	1	2	1	0	1	2	2	2	0	2	0	2	0	1	1	13
8	Tystrup Sø	2	-	1	2	3	3	2	2	3	2	2	3	2	2	3	2	2	3	3	3	31
9	Østlolland	1	1	0	1	0	1	0	1	2	2	2	1	0	0	0	0	0	0	-	-	9
10	Skarresø	-	-	0	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	2	1	2	1	2	16
11	Skast	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Langeland I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Enehøje	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
14	Haderslev	-	0	1	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1	2	15
15	Nakskov Fjord	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	16
16	Bognaes	-	-	2	2	0	2	2	2	0	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	16
17	Tærø	0	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	0	2	3	3	3	3	3	3	15
18	Lille Vildmose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	5
19	Rågård	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	6
20	Midtfalster	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2	11
21	Sydlig Jylland	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	1	2	2
22	Søhøjlandet I	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0	-	-	-	9
23	Knuthenlund	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
24	Esrup Sø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
25	Solkær Engsø	1	2	1	2	1	2	1	2	2	1	2	2	3	3	2	3	3	2	3	2	14
26	Tissø	-	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	13
27	Langeland II	0	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	12
28	Ormø	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	2	6	6	6	6
29	Knuthenborg	1	3	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	6
30	Møln	2	1	2	-	1	2	-	1	2	-	1	2	-	1	2	-	1	2	8	8	8
31	Haraldsted Sø	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	9
32	Alsønderup Enge	1	2	2	0	2	2	0	2	2	0	2	2	0	2	2	1	7	7	7	7	7
33	Søhøjlandet II	2	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	11	11
34	Vejlerne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
35	Sorø	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	3
36	Gødstrup Sø	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2

Nr.	Lokalitet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total	
37	Skjern Eng															2	0	0	0	3	1	6	
38	Hyllekrog															0	2	2	1	2	7		
39	Leammer															0	0	-	-	-	0		
40	Æbelø															0	2	1	2	2	7		
41	Als															-	2	1	0	0	3		
42	Tranekær															0	0	0	-	2	2		
43	Brønns															1				-	1		
44	Genner															1	2	2	1	6			
45	Wedellsborg															0	2	2	2	6			
46	Thy															-	-	-	0	0			
47	Kertinge Nor																			2	2		
48	Vorsø															0	1	2	3				
49	Lunckeris Skov																			-	1	2	3
50	Kippinge															2	2	2	6				
51	Nysted																			-	1	1	
52	Sortemosen															0	2	2	4				
53	Løgismose															1	0	1	2				
54	Ravnholt															2	3	2	7				
55	Saltbækvig																			-	1	0	1
56	Stignæs															1	2	2	5				
57	Hvidkilde Sø																			-	-	0	
58	Rands Fjord																			-	1	1	
59	Filsø																			1	1	2	
60	Nordskoven																			-	1	1	
61	Djursland																			2	0	2	
62	Arreskov Sø																			-	0	0	
63	Præstø Syd																			-	2	2	
64	Dybsø																			2	2	4	
65	Isefjord																				0	0	
66	Romsø																				0	0	
67	Guldborg																				2	2	
68	Nordvestlolland																				1	1	
69	Ribe																				0	0	
70	Skjoldenæsholm																				0	0	
71	Vest Stadil																				0	0	
72	Sydtåsinge																				-	0	
	Unger i alt		0	2	2	6	7	5	12	7	13	16	18	23	26	27	31	38	52	52	73	83	493
	Par med rede (Rp)	1	3	3	5	6	6	9	9	9	11	13	13	15	18	23	29	37	38	48	54	61	
	Unger pr. redepar	0	0,67	0,67	1,20	1,17	0,83	1,33	0,78	1,18	1,23	1,38	1,53	1,44	1,17	1,07	1,03	1,37	1,08	1,35	1,36		

Tabel 2. Antal havørnepar fordelt på kommuner og DOF-lokalafdelinger. Årets 61 par har været fordelt på i alt 35 ud af 98 kommuner og 12 ud af 13 lokalafdelinger.

Table 2. Number of nesting pairs of White-tailed Eagle in each municipality and local DOF-department.

DOF-afdeling	Kommune	Redepar i 2013	Redepar i 2014
København	Lejre	1	2
Nordsjælland	Hillerød	1	1
	Frederikssund	1	1
Vestsjælland	Kalundborg	3	3
	Ringsted	1	2
	Slagelse	2	2
	Sorø	1	1
Storstrøm	Faxe	1	1
	Guldborgsund	5	6
	Lolland	3	4
	Næstved	3	3
	Vordingborg	4	4
Fyn	Faaborg-Midtfyn	2	2
	Langeland	2	2
	Middelfart	1	1
	Nordfyns	2	1
	Kerteminde	1	2
	Svendborg	3	3
	Assens	1	1
	Nyborg	1	1
Sønderjylland	Haderslev	3	3
	Sønderborg	1	1
	Tønder	0	1
	Aabenraa	1	1
Sydøstjylland	Kolding	1	1
	Horsens	1	1
	Fredericia	1	1
Sydvestjylland	Esbjerg	0	1
	Varde	1	1
Vestjylland	Ringkøbing-Skjern	1	2
Østjylland	Silkeborg	1	1
	Skanderborg	1	1
	Syddjurs	1	1
Nordvestjylland	Thisted	1	1
Nordjylland	Mariagerfjord	1	1

Figur 3. Havørneterritorier med redefund i perioden 1995-2014. De reder, der var aktive i 2014, er vist med blå. Tallene refererer til lokalitetslisten i tabel 1. Rederne 21 og 34 er ikke vist. Kort udarbejdet af Timme Nyegaard.
Figure 3. Territories with nests of White-tailed Eagle found during the years 1995-2014. Nests that were active in 2014 are shown in blue. Numbers refer to the numbers used in table 1. Nests 21 and 34 are not shown.

Lokalitetsgennemgang

1. Maribosøerne, Guldborgsund Kommune

Af redekoordinator Uffe B. Nielsen

Meget stabilt ynglepar i Bøgeskov ved Hejrede Sø, som ynglede i samme rede i gammel høj bøg som i de foregående år. Rugning sandsynligvis begyndt omkring den 10.-12. marts. Reden kun besøgt på kontrolbesøg én gang den 9. juni, hvor to store unger blev konstateret i reden. Skovejeren Engestofte Gods var indstillet på, at ungerne blev ringmærket, men det kunne desværre ikke nås af ringmærkerne i år.

2. Bankel Sø, Haderslev Kommune

Af redekoordinator Klaus Dichmann

Årets resultat blev en enkelt unge.

3. Hostrup Sø, Aabenraa Kommune

Af redekoordinator Jesper Toft

Parret rugede fra primo marts i den rede, der har været benyttet årligt siden 2000. To unger fløj ud omkring den 1. juli. Der blev ikke konstateret uregelmæssigheder i forhold til yngleforsøget, men en ung ørn blev set få meter fra reden med de to gamle og de små unger. Måske var det en ungfugl fra året før, og den blev altså tolereret under besøget hos sine små søskende.

4. Brændegård Sø, Faaborg-Midtfyn Kommune

Af redekoordinator Gunnar Jørgensen

Havørneparret ved Brændegård Sø flyttede i 2014 tilbage til reden i det lærketræ, som blev anvendt i ynglesæsonen 2012. Årsagen til flytningen er ukendt, men noget tyder på, at der ikke skal voldsomme ændringer/forstyrrelser til, før ørnene skifter rede.

Rugningen blev startet sent, og begge forældrefugle blev set siddende i en trætop flere timer i træk den 4. marts. Der er kun observeret en unge, som jeg så første gang den 7. august.

5. Præstø Fjord, Vordingborg Kommune

Af Lars Munk

En unge er kommet på vingerne. Træet er stadig det samme store grantræ i Melte Skov.

6. Gavnø, Næstved Kommune

Af redekoordinator John Bang Jørgensen

Ovre på Gavnø er der et slot. Ved siden af slottet er der et gartneri, og ved siden af dette er der en andedam med moskusænder. Her skulle en af ungerne fra Gavnøparret forsøge sig udi jagtens ædle kunst. Den fik med sit ørneblik øje på de lækre moskusænder i dammen, der ligger noget tillukket med træer omkring. Den kom åbenbart fint ned i dammen, dog uden fangst (ænderne havde nok gemt sig i andehuset!), men ungen kunne ikke finde ud af at komme op igen. Der var ingen startbane med alle de træer hele vejen rundt.

Heldigvis kom en af de ansatte forbi og fik øje på ørneungen. Han fandt en frakke, som han fik rundt om ørnen, og bar den ud i det fri. Her slap han den, og ørneungen fløj ubesværet væk. Manden fortalte skytten på Gavnø, at han havde passet godt på næbbet - kløerne tænkte han ikke på!

Hele yngleforsøget gik godt, og der kom to unger på vingerne.

7. Roden Skov, Guldborgsund Kommune

Af Lars Munk

Mindst en unge er set blive fodret, og den er formentlig kommet på vingerne. Dette er ekstra glædeligt, idet Rodenparrets gamle og meget store rede ikke har båret unger siden ynglesæsonen 2012.

I år er en ny rede i territoriet blevet benyttet. Det vides ikke, hvornår reden er bygget, men efter dens størrelse at dømmen kan det ikke udelukkes, at den er et par år gammel. Det vides ikke, om der har været udskiftning blandt forældrefuglene.

8. Tystrup Sø, Næstved Kommune

Af redekoordinator Lene Smith

Alle gode gange tre. Parret har gjort det igen, og der er for tredje år i træk kommet tre unger på vingerne. Parret har i år været mindre synlige end de seneste år, og der var i lang tid tvivl om antallet af unger. De tre unger blev først set i midten af august.

Parrets rede gennem flere år er placeret i en stor bøg og ser ud til at holde, trods flere kraftige storme i efteråret 2013. Samarbejdet med de lokale omkring ørneparret er forbilledligt, hvilket har haft stor betydning for parrets ynglesucces igen i år.

9. Østlolland, Guldborgsund Kommune

Af redekoordinator René Christensen

Jeg er nu helt overbevist om, at parret er flyttet nordpå, og det har nu rede nummer 67. Det er dog usikkert, om begge fuglene i dette nye par er fra det oprindelige par. Vi kan håbe på, at et nyt par slår sig ned i det gamle revir, som vi jo har set det andre steder i landet.

10. Skarresø, Kalundborg Kommune

Af redekoordinator Jette Reeh

Sidst i februar sås parring, og rugningen forløb regelmæssigt med tre unger som resultat.

Af observatøroplevelser fra sæsonen, der gik, kan nævnes den dag, der var ål på menuen. Det var ikke helt let at holde på de sprælske fisk, og en slap da også ud af klørerne og måtte hentes op igen. En anden dag var det en aborre, der blev fisket op af Skarresø, og en skarvunge blev hentet fra den nærliggende koloni.

14. Haderslev, Haderslev Kommune

Af redekoordinator Helle Regitze Boesen

Ynglesæsonen har i år resulteret i to unger, som blev ringmærket af Lars Ulrich Rasmussen den 22. maj. Kim Skelmose og klatrer Erik P. Nielsen hentede de to velfodrede unger ned fra redens, som befinder sig i cirka 25 meters højde. Ungerne var henholdsvis 48 og 50 dage gamle.

De sidste syv år har ringmærkning været forsøgt, men først i år kunne de to klatrere komme tæt nok på redens uden at gøre skade hverken på sig selv eller de to flotte unger. Det var en stor oplevelse for redekoordinatoren at overvære, hvor effektivt og hurtigt de tre erfarne ringmærkere klarede opgaven med at veje, måle og ringmærke.

Begge ørneunger blev observeret over redeskoven i august, hvor de lavede flyveøvelser med to ravne.

15. Nakskov Fjord, Lolland Kommune

Af redekoordinator Ole Friis Larsen

Parret vendte tilbage til den faste rede, som måske med undtagelse af 2013 har været i brug hvert år, siden den blev fundet i 2006. Det meget redefaste par rugede vanen tro fra cirka den 24. februar og havde to flyvefærdige unger i reden i begyndelsen af juni. Efter omfattende fældning i redeområdet i 2013 er reden nu før løvspring synlig på flere kilometers afstand, og den er efterhånden godt kendt i lokalsamfundet. Alligevel har det ikke været nødvendigt at indføre særlige beskyttelsesforanstaltninger. Parret finder sig tilsyneladende roligt i mennesker på en skovvej knap 200 meter fra redestedet.

Fotografier har i 2014 vist, at den ene af de adulte ørne, formentlig hannen, er farveringmærket, men det har ikke været muligt at aflæse ringenes farver og koder med sikkerhed.

16. Bognæs, Lejre Kommune

Af redekoordinator Bent Bardtrum

Som vanligt sås en observerende ørn i en trætop i redeområdet i yngleperioden. Sidste år var det småt med observationer efter udflyvningen, men i år var ørnene tilbage på det publikumsvenlige område mellem Egehoved og Askehoved. Her kunne årets to unger ses, når de gamle fugle kom ind med bytte.

17. Tærø, Vordingborg Kommune

Af redekoordinator Jens Dithmarsen

For andet år i træk var der tre unger i reden. De havde en uproblematisk opvækst, og de var tilsyneladende robuste unger. Den første forlod reden omkring den 26.–28. juni. Alle tre unger sås i ugerne derefter fouragere med forældrefuglene omkring Tærø og Lilleø.

18. Lille Vildmose, Mariagerfjord Kommune

Af redekoordinator Tscherning Clausen

Havørneparret i Tofte Skov, der sidste år fik tre flyvefærdige unger, har ikke gennemført ynglen i år. I begyndelsen af ynglesæsonen så alt normalt ud, idet parret så ud til at benytte samme rede som i 2013, men i begyndelsen af april måned kunne vi se to adulte ørne sidde i træerne ved skarvkolonien ved Tofteø eller opholde sig i den nordlige del af Lille Vildmose. Der blev heller ikke set rugende ørne på reden; i stedet sad en eller begge fugle på redekanten eller i træerne nær ved reden.

Den 10. april blev der så fundet en død, formentlig adult, havørn i Tofte Skov. Kadaveret blev sendt til undersøgelse på DTU Veterinærinstituttet, men det var ikke muligt at foretage undersøgelse af fuglen, da den var i stærk forrådnelse. Ørnen var 91 cm lang og havde et vingefang på 222 cm.

Der er tilsyneladende meget hurtigt kommet en ny mage til "enken", så der er håb for 2015.

19. Rågård, Lolland Kommune

Af redekoordinator Michael Thelander

Den 10. maj blev der registreret to unger i reden.

20. Midtfalster, Guldborgsund Kommune

Af redekoordinator Bente Larsen

Ørneparret på Midtfalster er så stabilt, at man næsten kan bruge den samme rapport år efter år.

For femte år i træk startede ynglesæsonen i midten af februar, og to unger sås i reden den 1. april. I begyndelsen af juni begyndte ungerne at forlade reden, og langsomt bevægede de sig længere og længere væk fra den. De opholdt sig i skovbrynet tæt ved redetræet, indtil tiden var inde til at tage turen helt op over skoven.

22. Søhøjlandet I, Silkeborg Kommune

Af redekoordinator Bo Ryge Sørensen

Havørneparret havde i år fravalgt redetræet fra 2013 og genanvendte reden fra 2012. Årsagen til dette er formentlig, at den gamle ynglehan, som på besynderligvis forsvandt i 2013, nu er tilbage som ynglefugl i området. Det er uvist, hvad der er hændt sidste års ynglehan. Som følge af den "nye" redes placering var det ynglesæsonen igennem stort set umuligt at observere aktiviteterne ved selve redetræet. Den 21. april blev der for første gang observeret en adult fugl medbringende føde til reden. Reden viste sig efterfølgende at rumme to unger, begge af hunkøn.

Reden er anlagt i en cirka 80 år gammel douglasgran i 27 meters højde. Som det var tilfældet sidste år, blev der i samarbejde med skovejeren og de kommunale myndigheder oprettet en færdselsfri beskyttelseszone omkring reden. Beskyttelseszonen blev afmærket med officielle skilte, som tydeligt gjorde opmærksom på adgangsforbudet og baggrunden herfor. Alt tyder på, at beskyttelseszonen og skiltningen overvejende er blevet respekteret. Dog er vi bekendt med, at uvedkommende på trods af skiltningen har været inde i redebevoksningen i yngletiden. Desværre findes der fortsat fuglekiggere og/eller fotografer, som ikke vil respektere nogen form for adgangs begrænsning.

25. Solkær Engsø, Kolding Kommune

Af redekoordinator Kurt Storgaard

For tredje år i træk valgte ørneparret at benytte den nye rede i Stenderupskovene, og trods lidt problemer fik de to unger på vingerne.

Et par vildfarne sankere skabte nogen panik først i marts, da de arbejdede i redeområdet, hvor efterårets storme har forårsaget kraftige skader i et stort 45-årigt granparti. Senere i marts iagttog skovfogeden en stor helikopter, som kom foruroligende tæt hen over reden, hvor rugefuglen heldigvis holdt skansen.

Den 25. april sås ved et kort besøg bytteskift fra han til hun ved reden, og efterfølgende blev de ej synlige små unger fodret. At dømmen efter hunnens bevægelser var der mere end en.

Den 7. juni blev reden observeret i to timer, hvor to cirka 60 dage gamle unger hyggede sig. Den sidste halve time fik de selskab af den gamle ørnehan, som sad på vagt i toppen af redetræet.

Efterfølgende kunne unger og forældre som vanligt ses med vekslende held ved Solkær Engsø i august/september måned.

26. Tissø, Kalundborg Kommune

Af redekoordinator Gerth Nielsen

Parret har igen fået tre unger på vingerne, som var sunde og raske. Ungerne blev ringmærket.

27. Langeland II, Langeland Kommune

Af redekoordinator Nis Rattenborg

Parret producerede igen i år to unger uden nævneværdige problemer.

Efter stormen i oktober 2013 skred reden ud, fordi flere bærende grene blæste ned. Ørneparret sås da helt usædvanligt inde ved reden allerede i begyndelsen af november, hvor de flyttede lidt på nogle grene, uden at de dog gik i gang med en egentlig reparation af reden. Efter den efterfølgende storm i december 2013, hvor reden skred yderligere fra hinanden, gik de derimod straks i gang med at udbedre reden, og var således klar til æglægningen lige så tidligt som normalt. Rugningen påbegyndtes som sædvanligt midt i februar, og de to unger fløj fra området midt i juli.

Redetræet er desværre - men forventet - væltet i september 2014. Træet er væltet med rod, og det ses, at roden har været svækket og ikke fylder meget. Træet var en bøg på 210-220 år. Havørnene byggede første gang i træet i 2008 og har siden produceret 12 flyvefærdige unger fra reden. Ingen af ungerne fra reden har kunnet ringmærkes, fordi træet var så svækket, at der ikke var nogle sikre grene over reden, som ringmærkerne kunne sikre sig i under arbejdet.

28. Ormø, Slagelse Kommune

Af redekoordinator Mette Lauritzen

Parret valgte i år at yngle i den nye rede på Ormø. De begyndte at ruge i starten af marts, og det lykkedes dem at opfostre to flyvefærdige unger. Parret har de senere år højest fået en enkelt unge på vingerne, så årets resultat må siges at være flot.

30. Møn, Vordingborg Kommune

Af redekoordinator Bjarne Hemmingsen

Havørnene fik to unger på vingerne på trods af opskæring og brændeflækning - i rugetiden - af en meget stor stormfældet bøg cirka 200 meter fra reden. Havørnene er vant til "flækketeamet", som har fast flækkeplads cirka 500 meter fra reden.

31. Haraldsted Sø, Ringsted Kommune

Af Eilif Byrnak, biolog i Ringsted Kommune

Yngleparret i Humleore Skov ved Ringsted har fået én unge på vingerne i år. Fortsat fint samarbejde med skytte og skovfoged i området.

32. Alsønderup Enge (Nejede Vesterskov), Hillerød Kommune

Af redekoordinator Jens Lykkebo

Ingen unger i 2014. Baggrunden menes primært at være, at den ene af de to gamle fugle fra yngleparret forsvandt i oktober 2013 og blev udskiftet med en yngre mage. De sås med sikkerhed som et par med yngleadfærd i starten af januar. I lang tid var der en formodning om, at det var hunnen, der var gået til, men forskellige iagttagelser - herunder fremkomsten af fine fotos af en ringmærket han (ringmærket på Tærø i 2009) - kan indikere, at vi nu har denne ret unge ørn som en del af yngleparret i Nejede Vesterskov. I så fald var det hannen, der forsvandt i efteråret 2013.

Reden blæste helt væk under stormen Bodil, men blev bygget op igen i samme træ og var klar medio februar. Der var tydelig yngleadfærd, men også en del nervøsitet og uro at spore hos parret. I øvrigt er der året rundt flere adulte havørne i området fra Gribskov til Arresø, tilsyneladende også som "par", men altså stadig kun med rede nr. 32 som sikkert ynglested i Nordsjælland.

33. Søhøjlandet II, Skanderborg Kommune

Af redekoordinator Jørgen Ballegaard

Medio april kunne to unger ses i den gamle rede, og den ældstes alder skønnedes til mindst 14 dage. Ultimo april ringede skovejeren og fortalte, at endnu en unge tittede frem over redekanten. Alle tre unger voksede til, og den 18. juni sås to store unger ligge i reden, mens én sad på en gren ovenover.

Ingen har dog set alle tre unger efter udflyvningen.

35. Sorø, Sorø Kommune

Af redekoordinator Lene Smith

Parret ved Sorø er flyttet fra deres gamle yngletræ, men ses fortsat omkring søerne ved Sorø. Parret fik en unge på vingerne i år.

36. Gødstrup Sø, Faxe Kommune

Af redekoordinator Bo Tureby

Reden blæste ned i 2013, og spørgsmålet var, om (og hvor) par nr. 36 ville slå sig ned i 2014. Efter en del forgæves søgen i lokalområdet viste det sig, at parret blot var flyttet fra 'penthouselejligheden' i trætoppen og ned på 1. sal. De havde bygget en ny rede 2-3 meter længere nede, hvor grenene er tykkere, og den virkede mere solid og mindre udsat for blæst.

Den 13. marts kunne jeg konstatere, at hunnen havde lagt sig, og i den kommende tid blev der ruget. Den 15. april sad begge fugle i en trætop, og efterfølgende fløj de rundt i området sammen: Heller ikke i år lykkedes det altså for parret at få unger på vingerne.

Årsagen til den afbrudte rugning er ukendt.

37. Skjern Enge, Ringkøbing-Skjern Kommune

Af redekoordinator Erik Mørk

Ynglesæsonen 2014 lovede godt. Allerede medio oktober 2013 kunne vi, kasernemester Ole L. Pedersen og jeg, konstatere, at ørnene stadig holdt til i redebevoksningen fra 2013. Desværre kunne reden, der i 2013 blev benyttet med stor succes, ikke modstå stormene i november-december 2013. Reden faldt ned, og der blev bygget en ny cirka 40 meter fra den forliste rede. Her begyndte parret at yngle.

Da der ikke blev skudt i terrænet den 10. maj, besluttede vi at aflægge redeplantagen et besøg. Da vi kom ind mod redebevoksningen, lettede en af de gamle fugle fra redeområdet. Vi undrede os over, at vi ikke kunne få øje på reden, og jeg spurgte henkastet Ole, om han kunne se den. Det kunne han, men han kiggede desværre ikke opad. Den nye rede var faldet ned, og vi fandt resterne af et æg på jorden. Det undrede mig, at den ene af de gamle ørne vedblev at kredse lige over redeområdet, men pludselig udbrød Ole: "De har bygget en helt ny rede". Vi tjekkede reden kortvarigt og forlod derefter hurtigt redeplantagen.

Den 28. juni var igen skydefri dag, og vi besluttede at aflægge ørnene et kort besøg for at få vished om, at der var aktivitet ved den nye rede. Det var ikke muligt at se unger i reden, men det var dog muligt at se, at der et sted på redekanten var kalksprøjt, og at der ligeledes var noget kalksprøjt i skovbunden. Den 21. juli tog vi igen ind til reden og kunne da konstatere, at der lå en næsten udvokset unge oppe i reden.

Den 10. august så vi ungen sidde på en gren uden for reden, og den 25. august så Ole for første gang ungen siddende i toppen af en sitkagran et par hundrede meter fra redeplantagen. Trods den sene omlægning lykkedes det alligevel parret at få en unge på vingerne.

38. Hyllekrog, Lolland Kommune

Af redekoordinator Uffe B. Nielsen

Igen i år er reden i Fugleværnsfondens reservat Saksfjed-Hyllekrog på Sydjylland med stor succes blevet overvåget med webcam. Reden ligger i en stor sølvpoppe 18 meter over jorden. To flyvefærdige unger opfostret. Æglægning fandt sted omkring den 3. marts, klækning den 10. april, og udflyvning og tom rede blev set første gang den 4. juli.

Mange spændende iagttagelser af ungerne udvikling, adfærd, byttedyr med videre blev indsamlet via Pandion og Facebook (se også Rasmussen 2014). Ungerne blev ringmærket.

39. Leammer, Nordfyns Kommune

Af redekoordinator Anders Vedel

Der har ikke været ynglende ørne på Leammer i 2014. Et ørnepar bestående af en gammel og en yngre (3-4 årig) ørn besigtigede reden umiddelbart op til ynglesæsonens start, men de forlod området uden at yngle. En gammel ørn har jævnligt været set i området. Der er formentlig tale om den gamle hun, som tidligere har gjort yngleforsøg på øen.

40. Æbelø, Nordfyns Kommune

Af redekoordinator Jens Bækkelund

Havørnene på Æbelø har i år brugt den samme rede som sidste år, placeret i en skovfyr. Den er nærmest umulig at finde og ligger tilpas langt fra stierne, så fuglene har haft fred og ro.

Den 12. marts sås en ørn flyve over reden, og den 23. marts lå der én og rugede. Den 22. april var der noget, der tydede på yngel i reden, og den 21. maj sad to halvstore brune unger i reden. Den 3. juli var begge unger ude at flyve.

41. Als, Sønderborg Kommune

Af redekoordinator Kaj Abildgaard

Efter formodning om den ene ørns død sidste år var det spændende, om der i år skulle komme et yngleforsøg. Jeg besøgte reden flere gange inden løvspring med negativt resultat, men beboere i nærheden fortalte imidlertid, at der blev set en ørn ved reden. Ved et nyt besøg så jeg nu ørnen gå på reden. Til min forbauselse kunne jeg se, at reden nu var blevet så dyb, at man ikke kunne se, om der lå noget på den. Det var nok derfor, jeg ikke havde set den tidligere?

Ved besøg efter løvspring måtte jeg konstatere, at reden nu var skjult så godt, at man ikke kunne se den. Ved et af mine besøg mente jeg at kunne høre ungers skrig, men jeg har ikke set dem på vingerne.

42. Tranekær, Langeland Kommune

Af redekoordinator Claus Dalskov

Tranekærparret, hvor en ny fugl har erstattet den giftdræbte fra 2012 (Ehmsen *et al.* 2013), byggede ny rede i det samme lille skovområde i løbet af juleferien 2013. Den nye rede er, modsat den gamle, ganske synlig fra offentlig vej, og den blev ret hurtig kendt og fulgt i nærområdet - uden at det påvirkede ørnenes adfærd.

Første æg blev lagt i slutningen af februar, og den 17. april kunne to unger ses sammen med begge de voksne fugle. I løbet af uge 26 fløj begge unger fra reden. Ungerne sås af og til ved Botofte Skovmose, og oftest var de sammen.

Tranekærparret på den nye rede den 13. februar 2014. Foto: Claus Dalskov.

43. Brøns, Tønder Kommune

Af Hans Hagge & Erik Ehmsen

Det gik ikke for godt med havørneparret ved Brøns. Der var ballade med nogle ravne, formodentlig det lokale ynglepar, som også ville have pladsen, hvilket resulterede i, at ingen af dem fik unger på vingerne.

Ravnene er jo stærke og kloge fugle, som ikke finder sig i hvad som helst. Men måske har ørnene vundet pladsen til næste år, det håber vi - det kunne jo være fedt med dem i "æ bachehau" (baghaven).

44. Genner, Haderslev Kommune

Af redekoordinator Lene Rasmussen

Den 24. april konstaterede jeg, at der var en unge i reden. Ligeledes er der kun konstateret en udflyjende unge ved Slivsø sammen med de voksne fugle. I september sås kun de gamle fugle.

45. Wedellsborg, Middelfart Kommune

Af redekoordinator Ib Bager

Også i år fik parret to unger på vingerne. Den 2. februar blev ørneparret set ved reden, som i løbet af vinteren var blevet væsentligt udbygget. Den 25. februar sås hunnen på reden. Æggene klækkede omkring den 4. april, og ungerne blev visuelt konstateret den 25. april. Ungerne fløj ud i uge 25.

Forholdet til lodsejeren er stadig godt, og han har på eget initiativ inddraget redekoordinatoren i andre spørgsmål vedrørende fuglelivet i området.

Også i år har vi kunnet konstatere en øget havørnepopulation på Vestfyn. Specielt ved Føns Vangs Sø kunne der dagligt observeres såvel adulte som juvenile fugle, der enten har optrådt alene eller i skiftende følgeskab. I samme område blev der dagligt i sensommeren og først på efteråret observeret en fiskeørn.

46. Thy, Thisted Kommune

Af redekoordinator Bo Laursen

Reden blev besøgt i januar/februar, og to fugle blev observeret - en ældre hun og en yngre han (ikke helt udfarvet). I tiden derefter sås de ofte omkring lysningen.

I april begyndte rugningen, og jeg troede, at jeg for første gang kunne rapportere om unger fra Thy. Men i første uge af maj forsvandt begge fugle fra skoven uden grund (den eneste forstyrrelse, der har været, er opførelsen af endnu en testmølle med heraf følgende larm og store kraner...).

Hen over sommeren har man kunnet se op til fire forskellige ørne på Vejlerne, heraf i hvert fald to udfarvede fugle. Sidst i oktober blev lysningen benyttet som hvile-/soveplads for mindst en fugl.

Jeg håber på bedre held næste år.

47. Kertinge Nor, Kerteminde Kommune

Af redekoordinator Ivan Sejer Beck

Efter et første, mislykket yngleforsøg i 2013 var der naturligvis store forventninger til 2014, hvor ørnene lagde sig på æg omkring den 10. marts. Og denne gang gik det, som det skulle.

Det blev til to dejlige havørneunger, der nu flyver rundt ved Kertinge Nor og Odense Fjord.

48. Vorsø, Horsens Kommune

Af redekoordinator Jens Gregersen

Fra den 26. februar var rugning eller æglægning påbegyndt i den samme rede som hidtil. Der var ingen tegn på forstyrrelser i rugetiden, og den 4. april var der klækning. Den 14. april blev to spæde unger set, som den følgende tid blev mere og mere synlige. Der førtes daglige observationer, oftest tre gange i døgnet. Det er mit indtryk, at byttedyrene oftest var fisk.

Først i juni havde de to unger en komplet fjerdragt og øvede de næsten fuldt udviklede vinger, dog stadig kun i reden. Det er indtrykket, at ungerne fjernede sig fra selve reden omkring den 20. juni. Derefter og hele august blev de set næsten dagligt, ofte tillidsfuldt kredsende lavt over husene.

I en periode var ungerne ofte at se i en stor udgået eg i Vorsø Østerskov, hvor skarvkolonien findes. Skarverne, som i 2014 havde den største ungeproduktion siden 1990, holdt op med at overnatte dér allerede sidst i juli, hvilket er tidligt. Der var intet, der tydede på, at ørnene tog skarver eller skarvunger, men skarverne lod sig skræmme, når en ørn opholdt sig nær kolonien. Det var dog indtrykket, at skarverne generelt var mindre sky over for ørnene i 2014.

49. Lunkeris Skov, Svendborg Kommune

Af redekoordinator Poul Rasmussen

Havørneparret opholdt sig stort set fra årets begyndelse i området omkring reden, som de havde udbygget. Begge ørne sås ofte ved og i reden, og alt tydede på begyndende rugning omkring slutningen af februar. Den 24. marts så skytten på Valdemars Slot begge fugle et stykke fra reden, hvilket kunne tyde på, at de havde opgivet rugningen. Den efterfølgende tid var begge ørne dog ved reden igen, og den 24. maj blev det forsøgt at ringmærke ungerne.

Der var to unger i reden, og da ungerne var meget små, må parret have opgivet første hold æg. Det blev vurderet ud fra ungernes størrelse, at æggene må være lagt omkring den 10.-12. april. Den 6. juni gennemførtes ringmærkningen af de to unger, der trods det sene tidspunkt så sunde og velnærede ud.

50. Kippinge, Guldborgsund Kommune

Af redekoordinator Leif H. Jacobsen

Efter at reden slap helt uskadt fra efterårets storme, forløb ynglesæsonen 2014 stort set som de to foregående år. Der var ikke meget aktivitet ved reden, før æglægningen fandt sted i de første dage af marts. Midt i april så det ud til, at der var en unge i reden, og den 8. maj kunne jeg se to unger. Resten af yngletiden forløb stille og roligt uden nogen forstyrrelser. Godt en uge inde i juli forlod de to unger reden, men kunne dog efterfølgende ses i nærheden. Så det er tredje år ud af tre mulige, at ørnene får to unger på vingerne - det er da ikke så ringe endda!

Desværre er der en del træer lige ved siden af redetræet, som er gået ud, men den særdeles ørnevenlige skovejer, Nils Wilhjelm, har besluttet, at træerne skal blive stående alligevel, så ørnefatter har et sted at sidde på vagt.

51. Nysted, Guldborgsund Kommune

Af redekoordinator Lars Munk

En unge er kommet på vingerne fra parrets nye rede. Endelig lykkedes det for dette par, som nu har deres tredje rede. Den første rede blev bygget i starten af 2012. Hunnen er født i 2006, og hannen er fra 2009, altså stadig ret ung. I 2012 kunne det godt ses, at han ikke var i adult dragt, men kun ved gode observationsforhold. I sæsonen 2013 havde parret deres anden rede i en topknækket gran, og reden blev forladt i starten af april. Det er efterfølgende konstateret, at der var en del menneskelig aktivitet tæt på redetræet, hvilket må have været medvirkende til, at reden blev forladt.

Den nye rede var nybygget til sæsonen 2014 og er placeret i en stor bøg inde i en løvtræsbevoksning. Reden sidder formentlig i mere end 30 meters højde inde i trækronen.

Hannen i parret er ringmærket i Danmark, men desværre er nummeret på ringen ikke aflæst. Vi ved altså ikke, hvilken rede han kommer fra.

52. Sortemosen, Svendborg Kommune

Af redekoordinator Morten Kristiansen

Der var igen gode takter fra Sortemoseparret, der holdt sammen både efterår og vinter og ofte blev set sammen.

Reden ligger kun cirka 15 meter fra offentlig sti, hvor skovens folk kører, skover m.v., og endvidere er der hesteridning og mountainbikere, der også færdes omkring reden. Alligevel kunne jeg observere, at der var gang i udbygning af reden først i februar. Søndag den 23. februar lå en havørn i reden i bøgetræet, og æglægning var altså sket 14 dage tidligere end sidste år.

I april blev jeg noget urolig, da jeg flere gange ikke kunne se nogen havørn på reden. Vejret var ikke optimalt med blæst og regn, så jeg var bekymret for, om der var sket noget. Heldigvis kunne jeg ånde lettet op, da jeg den 21. april kunne se en stor, dunet unge stikke hovedet op over redekanten.

Sidst i juni kunne jeg, til min store glæde, observere to udflyjende unger, der begge havde sat sig i ørnenes stamtræ; et lærketræ et par hundrede meter fra reden.

53. Løgismose, Assens Kommune

Af redekoordinator Per M. Nielsen

Efter det mislykkede yngleforsøg i 2013, som skyldtes menneskelige forstyrrelser i redeskoven, fik ejeren i samarbejde med DOF og kommunen forbedret skiltningen. Fra starten af januar sås parret i redeområdet; de kom til reden med grene og lavede lidt forbedringer på den.

Den 4. marts lagde hunnen sig på reden og påbegyndte rugningen. Der var ingen forstyrrelser i rugetiden, og klækningen skete mellem den 11. og 15. april. Jeg så to unger, første gang den 9. maj og senere den 9. juni.

Fra den 16. til 24. juni ser jeg ingen aktivitet på reden, så jeg går ind i redeområdet og opdager, at dele af reden er styrtet ned. Reden var tom. Nogle dage senere var jeg igen derinde og opdagede en død ørn hængende ned under reden. Det var sandsynligvis den ene unge, da jeg stadig så de adulte i redeområdet.

Jeg intensiverede eftersøgningen af den unge, der måske havde overlevet et styrt fra reden, og nogle naboer til skoven fortalte, at de havde set en ung havørn over skoven. Først den 27. juli ser jeg årets eneste 1k sammen med en af de adulte ved Helnæsbugten.

54. Ravnholt, Nyborg Kommune

Af redekoordinator Karl Top

Skiltning og alle aftaler med godset er gået fint, og der var godt samarbejde med skytten. Reden var placeret i samme træ som sidste år - cirka 26 meter oppe i en ædelgran i et skovbryn - og var i år bedre bygget end de foregående år, så den holdt hele perioden igennem.

Redebygning blev påbegyndt i begyndelsen af januar, og rugning startede cirka den 4. marts. Der kom to unger til verden dette år, og ungerne fløj fra reden i slutningen af juni. Der blev forsøgt ringmærkning, som dog måtte opgives på grund af redens placering.

Ørne fouragerer naturligvis i Ravnholtskoven - særligt i Lindkær, hvor der er mange blichøns og åbenbart også lidt fisk i de nyetablerede søer - men de flyver også til Holckenhavn ved Nyborg, søerne ved Tarup-Davinde og Lykkesholm.

Alle fire ørne blev set i skoven mange gange i juli og august. De blev også set vadende i de næsten udtørrede søer i Lindkær, hvor de fangede fisk ved at træde på dem.

55. Saltbækvig, Kalundborg Kommune

Af redekoordinator Uffe Seneca

Den 10. februar sad to havørne på redekanten, og efter nogen tid fløj hunnen 300 meter langs skoven og satte sig på en gren. Ørnefar blev tilkaldt, og de indledte en parring, hvorefter de fløj tilbage til reden. Den 9. marts sås en rugende ørn. Dagen før var der ingen rugetaktivitet, så jeg formoder, at første æg blev lagt denne dag. Jeg fulgte fuglene den næste måned, hvor der altid var ørn på reden.

Den 7. april var ørnen urolig i reden og kiggede flere gange ned. Hun lå højere i reden, og hannen kom med mindre bytte, som blev lagt på redekanten. En uge senere sad hunnen på redekanten, og hannen sad 20 meter derfra. Ingen aktivitet kunne ses i reden, som var bygget højere i år, så man ikke kunne se ungens hoved.

Den 18. april sad hunnen 20 meter fra reden, og hannen sad 30 meter væk. Der lå en stor karpe på redekanten, som blev liggende i mange dage. Min formodning var, at ungen var død og måske forgiftet, og jeg forsøgte forgæves at få fat i skovejeren, så jeg kunne få tilladelse til at tilse reden og få ungen undersøgt.

Først en uge senere talte jeg med skovejeren og fik adgang til at få reden undersøgt. Det blev dog ikke gennemført, idet Lennart Pedersen mente, at det var for sent - kragerne havde nok ryddet op.

56. Stignæs, Slagelse Kommune

Af redekoordinator Jan Christian Kiel

Forventningerne var høje efter sidste års succes med to unger i reden, og det skulle vise sig, at de blev indfriet. Parret fik igen i år to unger på vingerne. De fløj fra reden allerede den 17. eller 18. juni.

57. Hvidkilde Sø, Svendborg Kommune

Af redekoordinator Arne Bruun

I den tidlige vinter fældede vi sammen med Hvidkildes folk et par træer, der stod tæt op ad redetræet, for at give en bedre indflyvning til reden, som jo aldrig er blevet bygget færdig. Det førte dog ikke til registrerede ørnebesøg i sæsonen 2014, men håbet er stadig lysegrønt.

58. Rands Fjord, Fredericia Kommune

Af redekoordinator Kurt Hansen

Efter at ørnene har været ved fjorden i godt et års tid, kom der i år en unge i reden. Jeg fik mistanke om, at den lå på reden sidst i marts, og midt i maj sås hovedet af en unge.

På trods af en del forstyrrelser, idet reden blev offentliggjort i pressen, og lidt problemer med lystfiskere, fløj ungen fra reden den 30. juli.

Alle tre ørne var stadig i området den 26. oktober, så alt tyder på, at der også vil være ørne ved fjorden i 2015.

59. Filsø, Varde Kommune

Af redekoordinator Jens Rye Larsen og ass. Karin Gustausen

Begge adulte ørne har holdt til i redeområdet og ved Filsø året rundt siden det første yngleår (2013), og de har foretaget en tilbygning af reden fra november til æglægningen i marts i år.

Naturstyrelsen afspærrede efter aftale med os redeområdet ligesom sidste år. Alligevel blev ørnene jævnligt forstyrret af forbipasserende, som kom gående og cyklende, hvilket fik ørnene kortvarigt på vingerne. Forsvarets helikoptere flyver ofte lavt over redeområdet, men det har ørnene tilsyneladende vænnet sig til.

Den 18. marts sås ørnene parre sig, og den 23. marts var der tydelige tegn på rugning. Nøjagtig 38 dage efter denne dato fandt klækning sted, og nu var der travlhed med fodring af en unge, som blev set første gang den 13. maj.

Sidste år var begge adulte havørne næsten sammen med ungen hele den første tid, men i år var det fra begyndelsen af juni især hannen, som fodrede og fulgtes med ungen efter dennes udflyvning fra reden den 22. juli. Ungen blev i begyndelsen af september set jævnligt ved Filsø, og vi kan se tilbage på endnu et vellykket yngleår.

60. Nordskoven, Frederikssund Kommune

Af redekoordinator Ole Friis Larsen

Parrets første rede blev næsten ødelagt i efterårsstormene i 2013, men i løbet af en uge i begyndelsen af marts byggede parret en ny rede cirka 10 meter højere oppe i kronen i det samme træ. Her sås for første gang en unge i reden den 1. juli. Midt i juli var ungen tilsyneladende fløjet fra reden.

Det er første gang, at parret har ynglet med succes. Redetræet er godt skjult i høj tæt løvskov, cirka 200 meter fra nærmeste skovvej, og kan ikke ses fra nogen skovvej; der er derfor etableret et samarbejde mellem Projekt Ørn, skovejeren og lokale jægere om parret, men efter aftale med Frederikssund Kommune er der ikke foretaget nogen synlig beskyttelsesforanstaltning.

61. Djursland, Syddjurs Kommune

Af redekoordinator Inger Folmer Jensen

Det tegnede rigtig godt igen i år, idet ørnene tidligt på året blev set i færd med at bygge på den allerede eksisterende rede. I sidste halvdel af marts var der tegn på æg, idet ørnene havde hurtige vagtskifter på reden. Desværre mislykkedes rugningen dog, formodentlig på grund af hyppige forstyrrelser.

Reden ligger meget tæt på offentlig vej, og det har desværre ikke været muligt at få området omkring reden afspærret. Alt, alt for mange mennesker har benyttet sig af lejligheden til at besøge denne rede for at komme tæt på de rugende ørne, og ørnene opgav yngleforsøget efter 50 dage.

Ørnene har dog efterfølgende opholdt sig i området, så måske der er bedre held næste år.

62. Arreskov Sø, Faaborg-Midtfyn Kommune

Af redekoordinator Erik Ehmsen

Med de mange havørne, der hele tiden ses i det sydfynske, er det umuligt at vide, om det par, der forsøgte sig i år, er det samme som sidste års. Jeg er dog næsten sikker på, at den ene fugl i hvert fald ikke er fra sidste års par.

Parret fik lagt æg i den rede, som blev startet op i 1997, men en enkelt iagttagelse viser, at parret slet ikke var modent til at blive forældre: En dag kom en yngre ørn over mod reden, og den ene fugl fra parret forfulgte den unge ørn. Tre minutter senere lettede den anden adulte fugl fra reden for at deltage i bortjagningen.

Så ingen ynglesucces i 2014.

63. Præstø Syd, Vordingborg Kommune

Af redekoordinator Sune Madsen

Havørneparret Præstø Syd har rede i en gammel bøgebepantning cirka 6 kilometer syd for Præstø i Oremandsgårds skove. Efter aftale med de meget samarbejdsvillige folk på godset foregår der ikke skovarbejde i nærheden af reden fra den 1. februar til 1. juli. En meget fin aftale, synes jeg. Jeg har til gengæld afrapporteret via mail til godset ved næsten hvert besøg, hvis der var noget at fortælle, og det har de været glade for.

Selve yngletiden startede tidligt med æglægning i starten af marts. To unger kunne ses fra midt i april, og da jeg aflagde et besøg tæt ved reden medio juni, sad der to nydelige unger i grenene tæt ved reden.

En uges tid senere fremviste jeg reden til interesserede fra godset. Det var lidt svært i den tætte bøgeskov, men vi fik dog set et glimt af en ung og en gammel fugl. Det er tydeligt for mig efter det første år som redekoordinator, at den positive dialog med lodsejere er vital i fuglebeskyttelsen på de private jorde.

64. Dybsø, Næstved Kommune

Af redekoordinator John Bang Jørgensen

Dette par er det andet i fjordområdet ved Gavnø, og begge par "gik under jorden" næsten samtidigt i starten af marts. Resultatet udeblev ikke: Parret fik to unger sidste år, og de havde også ynglesucces i år med to udflyjende unger.

Jeg er så heldig, at jeg har set begge parrene på en gang, når de har siddet på deres udkigsposter. Det nye par sidder tit i et udgået træ på Dybsø, mens det gamle par sidder i deres udgåede træ på Gavnø. Grænsen mellem territorierne går tilsyneladende omkring Enø Overdrev, hvor der er set kampe om grænsen. Det nye par jager også tit i Avnø Naturresevat. De ses af og til flyve over Svinø, når de skal på jagt her.

65. Isefjord, Lejre Kommune

Af redekoordinator Søren Grøntved Christiansen

Den lokale vildtpasser viste i efteråret 2013 en ørnerede til skovfogeden, som var begyndt at fælde træer i redebevoksningen. Reden var lille og virkede nybygget, men ifølge vildtpasseren har den været i bevoksningen siden 2010, og der skulle have været en udfløjning unge i både 2011 og 2013.

I februar 2014 fløj to ældre fugle og en 2k rundt nær reden, og den 20. og 29. marts - og igen den 21. april - lå der en rugende fugl på reden.

Den 7. maj sås parret kredse længerevarende uden for skoven, og her bestemte Lars Malmborg den ene fugl til at være en 4k. Siden blev fuglene ikke set på eller i reden. Ved et besøg den 15. september sås atter en ørn i redeområdet.

66. Romsø, Kerteminde Kommune

Af redekoordinator Ivan Sejer Beck

Der har længe været gjort observationer af havørne på Romsø – en lille skovbevokset ø på 109 ha i Storebælt lidt nord for Kerteminde – og i foråret var der særligt mange meldinger. Stor var glæden, da det i påsken kunne konstateres, at et ynglepar havde etableret sig.

Romsø besøges i sommerperioden af mange gæster, men heldigvis var reden placeret midt på øen i et utilgængeligt område, og den 25. juli kunne det konstateres, at der var en unge i reden. Sidste gang, den store og tilsyneladende livskraftige unge blev observeret, var den 16. august. Den 7. september blev den fundet død på jorden lige under reden.

Det begyndte så godt, men endte så trist. Nu håber vi på bedre held i 2015.

67. Guldborg, Guldborgsund Kommune

Af redekoordinator Ulla Brandt

En ny rede blev fundet i december 2013 i nærheden af Guldborg. Reden er bygget i en høj eg, og den er meget svær at se efter løvspring.

Alt omkring rugning og opfostring af de to unger gik lige efter bogen, hvilket måske antyder, at det er det tidligere par fra rede nummer 9, Østlolland, der er flyttet hertil.

I sidste halvdel af august blev reden delvist ødelagt, måske af en stor gren, der er faldet ned i den. Så nu bliver det spændende, hvad der sker næste år.

68. Nordvestlolland, Lolland Kommune

Af redekoordinator Michael Thelander

Ved besøg på lokaliteten i marts blev en rede fundet, som jeg vurderede til at være en ældre duehøgrede. Ved besøg på lokaliteten i slutningen af maj blev to havørne dog set ved reden.

Den 1. august var der en unge i reden, og jeg vurderede, at æglægningen var foregået omkring den 10.-15. april. Det er meget sent, men forklaringen er nok, at der er tale om et førstegangsyngende par, der er kommet sent i gang.

69. Ribe, Esbjerg Kommune

Af redekoordinator Michael Clausen

Ved et tilfælde sås en redebyggende havørn medio februar. Ved gentagne besøg i løbet af foråret sås der jævnligt havørn over skoven, og to gange så jeg en havørn komme ind med bytte. Begge gange kom fuglen fra nordvest, hvilket kan tyde på, at parret henter føde i og omkring Vadehavet. Der er flere iagttagelser af adulte fugle i Vadehavet, og især fra området Ribemarsken og ved Vester Vedsted Forland.

I starten af juni fik jeg lov at besøge skoven, som ellers ligger uberørt hen. Der er ikke stier eller andet, der tyder på menneskelig aktivitet, og ejeren har et ønske om, at skoven udvikler sig naturligt uden nogen form for skovdrift.

Da jeg besøgte skoven, fandt jeg reden, men desværre lå den på jorden. Enten var den blæst ned eller faldet sammen. Faktum var, at reden lå smadret på jorden, og at der hverken var tegn på æg eller unger. Reden havde været placeret i en rødel cirka 8-10 meter oppe.

Status: Et par havørne kom i gang, men måtte opgive at få unger på vingerne på grund af redens tilstand. Men når vi kigger ud i fremtiden, er der håb.

70. Skjoldenæsholm, Ringsted Kommune

Af artskoordinator Erik Ehmsen

Allerede i efteråret 2013 var der et par, som opholdt sig i området. De byggede en rede i 2014, hvor de desværre ikke havde held med ynglen.

71. Vest Stadil, Ringkøbing-Skjern Kommune

Af redekoordinator Hans Staunstrup

Efter et par års søgen lykkedes det endelig for den adulte han at finde en mage at slå sig ned med. Der havde været et par udskiftninger af hunner gennem de foregående to år, men i vinteren 2013/2014 lykkedes det parret at etablere sig i en lokal skov.

Den 30. marts fandt jeg reden, og det blev konstateret, at hunnen rugede. Den 16. april faldt reden desværre ned i en kraftig vestenvind. To næsten færdigudviklede unger fandt vi i kolde æg under reden samme dag. Den 7. november blev hannen observeret i området, og vi venter nu spændt på at se, om ørnene igen vil forsøge at yngle her i området.

72. Sydtåsinge, Svendborg Kommune

Af artskoordinator Erik Ehmsen

Der har gennem hele 2014 huseret et adult par på det sydlige Tåsinge. Lige inden årsskiftet fik vi så syn for sagen, idet en ikke færdigbygget rede blev fundet. Men redebygning var foregået, også i foråret, så parret tæller med i statistikken, selvom det ikke lykkedes dem at få yngel ud af det.

Ringmærkning af havørn i 2014

Af Lars U. Rasmussen & Kim Skelmose Madsen

2014 var det ottende år med ringmærkning af havørneunger. Projektet styres af Jesper J. Madsen & Kasper Thorup, Ringmærkningscentralen/Statens Naturhistoriske Museum, i samarbejde med Dansk Ornitologisk Forening.

Formålet er i første omgang at indsamle viden og erfaring fra både havørne- og kongeørnereder for at vurdere, om et større ringmærkningsprogram på de to arter kan iværksættes. Det er målet at indsamle viden både om selve mærkningen og om muligheden for efterfølgende aflæsning af ringene.

Vi har tilsagn om ringmærkning fra 23 skovejere, men der er en del reder, der ikke er tilgængelige. Der er endnu et stykke vej til målet om at ringmærke unger fra et repræsentativt udvalg af reder i Danmark. Bestanden stiger dog stadig, så mon ikke vi når målet inden for en overskuelig årrække?

For at komme rundt til havørnerederne i rette tid til at ringmærke ungerne er vi meget afhængige af indsatsen fra Projekt Ørns redekoordinatører. Det er dem, der har kendskabet til områderne og fuglene, og ud fra deres observationer af fuglenes adfærd kan vi sammen skønne os til, hvornår rugning er påbegyndt, og hvornår æggene klækkes.

Derefter finder vi frem til, hvornår ungerne har den rigtige alder til ringmærkning.

I 2014 ringmærkede vi 11 unger i fem reder og besøgte yderligere tre lokaliteter:

Rede 14, Haderslev, den 22. maj

Ringmærkning af to unger: To hunner på henholdsvis 47 og 51 dage. Reden ligger 27 meter oppe i kronen af en bøg.

Rede 38, Hyllekrog, den 24. maj

Ringmærkning af to unger: En han på 46 dage og en hun på 47 dage. Reden ligger i en poppel 15 meter over jorden.

Rede 26, Tissø, den 1. juni

Ringmærkning af tre unger: En hun på 55 dage og to hanner på henholdsvis 52 og 57 dage. Reden er placeret i en bøg 24 meter over jorden.

Rede 49, Lunckeris Skov, den 6. juni

Ringmærkning af to unger: En han på 32 dage og en (sandsynlig) hun på 26 dage. Reden er placeret i en bøg 22 meter over jorden.

Rede 22, Søhøjlandet I, den 12. juni

Ringmærkning af to unger: To hunner på henholdsvis 52 og 54 dage. Parret var flyttet tilbage til reden fra 2012 i en douglasgran, 27 meter over jorden.

I reden ved Nakskov var ungerne for store, da vi besøgte reden, og redetræerne på Ormø og ved Ravnholt på Fyn kunne ikke bestiges i år.

Aflæsninger af danske havørne

I årene 2007-2014 er der ringmærket 39 danske havørneunger. Vi har fået genmeldinger af 15 af de 39 ringmærkede unger, altså cirka 38 %, hvilket er en meget flot genmeldingsprocent.

2014 var det første år, hvor vi har konstateret ynglefugle, der med sikkerhed er klækket i Danmark. I parret på Djursland stammer hannen således fra reden ved Hostrup Sø i 2009, og hunnen stammer fra reden ved Arreskov Sø i 2008.

Ved Rands Fjord er den ene fugl i yngleparret fra reden ved Solkær Enge i 2010. Vi kønsbestemte den ud fra tykkelsen af tarsen, og den blev vurderet til at være en hun, men de lokale redekoordinatører mener, at det er "den lille" i parret - og det er jo som regel hannen.

Aflæsningerne af ungerne sker ofte ved hjælp af fotos, og det er netop vejen frem, hvis vi skal vide mere om deres bevægelser i det danske - og tyske - landskab.

Der er endnu mange ringmærkede fugle blandt vores ynglepar, som vi ikke kender oprindelsen på. Der er sandsynligvis mange tyske fugle blandt dem, hvilket genmeldingerne tyder på, men der er også mulighed for at finde polske og svenske fugle.

Der er virkelig oplysninger at indsamle for skrappe, energiske, udholdende og dygtige fotografer, der har lyst og tid til at sidde og vente på fuglene, når de flyver til og fra redestederne på jagten efter føde til ungerne. Det bør dog altid ske i samarbejde med redekoordinatoren, og selvfølgelig med god afstand til reden samt med lodsejerens tilladelse.

Havørn ringmærket som unge ved Hostrup Sø i 2009 og fotograferet ved Stubbe Sø i september 2013. Denne hanørn yngede i 2014 på Djursland sammen med en hun, som blev ringmærket som unge i 2008 ved Arreskov Sø.

Foto: Flemming Olsen.

Fiskeørnen i Danmark 2014

Af artskoordinator Leif Novrup

Sammenfatning

Der er igen i år registreret fire par ynglende fiskeørne med rede, men kun to unger kom på vingerne.

Det var med nogen spænding, at vi så frem til ynglesæsonen for fiskeørn. Efterårets storme havde væltet redetræet både i Gribskov og i Klosterheden, og reden ved Flyndersø var i 2013 blevet præderet med tre store unger. Lykkeligvis kom alle tre par tilbage til de gamle bosteder og fik bygget rede.

Parret i Gribskov valgte som nyt redetræ et til formålet topkappet træ, som stod tæt på det væltede redetræ. Her blev bygget rede og ruget, men reden blev forladt efter nogen tids rugning. I Klosterheden valgte parret et friskt grantræ med flad krone, også ganske tæt på det væltede redetræ. Her kom to unger på vingerne. Det gamle par ved Flyndersø gik straks i gang med at udbygge reden ved ankomsten, men der blev ikke lagt æg, og reden blev hurtigt forladt. Den nye rede vendte ingen fiskeørne tilbage til, desværre. Til gengæld blev der bygget endnu en rede i Klosterheden, og sommeren igennem sås to fugle i området, dog uden æglægning og rugning. Muligvis er parret endnu ikke yngledygtigt, det kan være unger fra den gamle rede på lokaliteten.

Der er siden 2005 kommet mindst 29 unger på vingerne, og håbet er nu, at nogle af disse vil vende tilbage og danne nye ynglepar, som det måske er sket i Klosterheden. For alle fire par gælder det, at rederne er placeret i øde områder, hvor kun få mennesker dagligt færdes.

Igen i år er der set oversomrende fiskeørne, hvis adfærd kunne tyde på ynglefund, men trods ihærdig søgen efter reder blev ingen fundet.

Lokalitetsgennemgang

Flyndersø

Af artskoordinator Leif Novrup

Den gamle rede: Fiskeørnene ankom i slutningen af marts måned til redestedet, og den 31. marts var der allerede lagt flere nye grene på reden. Den 2. april så jeg begge fiskeørne have travlt med redebygningen. Hunnen kom én af gangene med en to meter lang, lige gren, som begge ørnene baksede meget med at få lagt til rette. Der blev også set parring på reden, men efter den 21. april sås ingen fiskeørne på reden. Der blev med mellemrum set fiskeørn ved søen, og helt hen til august blev der set to fiskeørne.

Man kan kun gisne om, hvad grunden hertil er. Men to skydetårne, som jagtvejeren havde placeret på hver sin side af redetræet inden for 300 meters zonen, kan måske have medvirket til, at de forlod reden.

Den nye rede: Ingen aktivitet ved reden. Ingen fiskeørne set i området.

Klosterheden

Af redekoordinator Svend Aage Knudsen

Det var med stor spænding, jeg afventede ørnenes ankomst i år, idet vinterstormen Bodil havde væltet redetræet. Den 31. marts sås den første ørn i området. Den følgende dag sad den i et træ tæt ved det tidligere redetræ, og da der var andre egnede træer i nærheden, håbede jeg på en ny rede der. Jeg var bortrejst de følgende dage, men Leif Novrup kørte derud og kunne fortælle, at ørnene havde påbegyndt redebygning. Den 16. april observerede jeg hannen siddende i et træ med en stor gren i kløerne, som den

fløj over til en nyetableret rede med, cirka 50 meter fra det tidligere redetræ. Denne gang var reden placeret i en frisk gran. Den 29. april rugede hunnen. I starten af juli var kun en unge synlig i reden, men den 12. juli observeredes to unger, som havde påbegyndt flyveøvelser i og omkring reden.

Den 10. august havde ørnene forladt redeområdet. Der er nu sat otte unger på vingerne i skoven; to unger hvert år siden 2011.

Den nye rede: I 2013 fandt jeg en lille "snyderede" i den anden ende af skoven. Den bestod af ganske få grene/kviste, men da jeg et par gange så en ørn ved reden, var jeg ikke i tvivl om bygherren. Desværre knækkede også dette træ i vinterstormen, men i år har parret bygget en ny og større rede. Igennem hele foråret har der været en eller to ørne omkring reden. Den 30. maj sad parret i reden og parrede sig. Det blev ikke til rugning i år, men da jeg erfarer, at opstarten på ørnereden i Gribskov skete på samme måde, tror og håber jeg på, at skoven i 2015 kan præstere to par ynglende fiskeørne.

Den nye rede i Klosterheden. Foto: Svend Aage Knudsen.

Gribskov

Af redekoordinator Luise Ekberg

Den rede, som fiskeørnene i Vandmosen byggede i 2011, og som de har fået i alt fire unger i, klarede ikke den første hårde storm den 28. oktober 2013. Hele redetræet væltede sammen med en række af de øvrige træer i området. Et friskt grantræ tæt på det gamle redetræ blev topkappet i december som nyt tilbud til fiskeørnene.

Fiskeørnene ankom til området den 6. og 7. april 2014, og de begyndte meget hurtigt at bygge rede i det nye topkappede redetræ. I løbet af en uge var reden bygget færdig, og i den forløbne tid sås mange parringer.

Hunnen begyndte at ruge omkring den 25. april og rugede herefter i tre uger. I denne periode begyndte en fremmed han at trænge sig på. Hunnen sås ruge sidste gang den 12. maj. Den 17. maj blev vi klar over, at parret havde opgivet rugningen.

Bemærkelsesværdigt var det, at vi derefter ikke længere så den han, som havde bygget reden og parret sig med hunnen, og som havde defekte halefjer, men kun så hunnen sammen med en han med frisk fjerdragt. Formentlig har hunnen fundet sammen med en ny han og derfor opgivet rugningen.

Hunnen og den nye han opholdt sig sammen i redeområdet frem til slutningen af august. Så det tegner, trods den mislykkede yngel i år, godt for det kommende år.

*Denne fiskeørn er ringmærket i Skotland i 2007 og fotograferet i Sønderjylland hvert efterår siden 2009.
Foto: Torben Andersen.*

Kongeørnen i Danmark 2014

Af artskoordinator Tscherning Clausen

Sammenfatning

Der har igen i år blot været tre par kongeørne i Danmark, som i alt har fået tre unger på vingerne.

I årets første måneder var der desuden nogle iagttagelser fra midt- og vestjyske hedeområder som Ovstrup og Borris Heder. I juli måned var der blandt andet observationer af immature kongeørne i Mols Bjerge, Nørlund Plantage og på et par lokaliteter i Thy Nationalpark.

Lokalitetsgennemgang

Høstemark Skov

Kongeørneparret i Høstemark Skov har nu ynglet der i 12 år, og for 12. gang fik parret en unge på vingerne. Redestedet besøgte den 21. maj, men ungen kunne ikke ses. Ved næste besøg den 15. juni sad der en stor unge i reden.

Da der den 10. juli var indsamling af byttedyr, havde ungen forladt reden, men blev set i nærheden, hvor den blev fodret med en fasankilling af en af de gamle ørne. Fra Hegnsvej i Lille Vildmose sås ungen siddende i et grantræ for første gang den 28. juli.

Hals Nørreskov

For ottende gang har yngleparret i Hals Nørreskov haft ynglesucces, og ligesom sidste år fik de to unger, som begge kom på vingerne. Parret var meget tidligt i gang med æglægning, så allerede den 30. april kunne der ses to unger i reden.

Begge unger sås den 18. juli flyvende over skoven sammen med de to gamle ørne.

Tofte Skov

Yngleparret i Tofte Skov byggede en ny rede omkring 120 meter fra sidste års ynglested. Ved første besøg ved redestedet den 25. maj kunne der høres en unge i reden, og her sås den fortsat den 18. juni og 10. juli. Ved sidstnævnte besøg kunne vi se, at ungen ikke var helt så langt fremme i udvikling som sidste år ved samme tid.

Den 8. august var der indsamling af byttedyr ved redestedet, og her blev ungen hverken set eller hørt. Den er heller ikke set siden.

Cirka 350 ørne holder vinter i Danmark

Af Jan Skriver

Pressemeddelelse på www.dof.dk den 11. februar 2014.

DOF's nationale midvintertælling af ørne har afsløret, at Vestdanmark er ved at nærme sig Østdanmark som havørneland. Der bliver rigeligt at spejde efter på Ørnens Dag, som Dansk Ornitologisk Forening indbyder danskerne til søndag 16. februar.

Facit kom til at lyde på 344 havørne og 2 kongeørne, da mindst 350 fugletællere fra DOF i løbet af den første weekend af februar talte den danske rovfuglefaunas største og mest imponerende vingefang.

Tællingen viste, at havørnene i disse uger befinder sig mere spredt i Danmark, end det hidtil har været tilfældet under de nationale tællinger i februar.

Der har altid været en klar overvægt af havørne i den østlige del af Danmark med Sydsjælland og Lolland-Falster som de helt store og gæstfri egne. I år er fordelingen af havørne i det danske landskab mere jævn, end vi tidligere har set. Vi har registreret 138 havørne vest for Storebælt og 206 øst for Storebælt, siger Lennart Pedersen, der leder Projekt Ørn.

De mange ørne, der netop nu opholder sig i det danske vinterlandskab, er formentlig Danmarks "egne" ørne, for i milde vintre bliver Nordvesteuropas ørne i reglen tæt på deres hjemmebaner. Selv om januar bød på uger med frost og sne, så har vinteren 2013/2014 generelt været lun og regnfuld.

Den milde vinter har ikke tvunget så mange ørne fra vores nabolande til at besøge vores isfri farvande, som vi har set de seneste hårde vintre. Vores landsdækkende ørnetælling de første dage af februar resulterede derfor ikke i så stort et antal ørne, som vi for eksempel observerede sidste år. Mangel på sne i store dele af Danmark under tællingen gjorde det også sværere for optællerne at spotte stillesiddende havørne på stor afstand i landskabet. Så der kan have været flere end de 344, der blev bogført, siger Lennart Pedersen.

De seneste meget kolde og lange vintre har flere steder i Østdanmark resulteret i koncentrationer af havørne på 10-20 individer på særligt føderige lokaliteter i januar-februar. Den milde vinter i år vil på Ørnens Dag søndag d. 16. februar stille havørne i udsigt mere spredt fordelt over landet og i mindre antal på de enkelte lokaliteter.

De klassiske gode steder på Sjælland, Lolland, og Falster vil sikkert den kommende weekend kunne byde på 5-9 havørne, men vi skal indstille os på en mere jævn geografisk fordeling af rovfuglene på Ørnens Dag, siger lederen af DOF's Projekt Ørn, som har til formål at beskytte Danmarks bestand af ørne og samle viden om rovfuglene, mens man informerer og engagerer.

Der blev kun set to kongeørne i løbet af tællingen de første to dage af februar, men det skyldes efter alt at dømme dårlig sigtbarhed med dis. Det danske landskab huser fortsat tre etablerede ynglepar af kongeørn i Østhimmerland og Sydøstvendssyssel.

Med god sigtbarhed og lidt frisk vind, vil der være udsigt til svævende ørne i stor stil den kommende weekend, for de store rovfugle er i fuld gang med at indlede den ny ynglesæson, som på forhånd tegner lovende.

2013 blev et godt år for havørnen i Danmark. Vi registrerede 54 par med rede, hvoraf de 45 par forsøgte at yngle. Det lykkedes for 37 par at få unger på vingerne med et gennemsnit på næsten to unger pr. par. Det betød, at 73 unge danske havørne kunne flyve fra rederne sidste sommer, siger Lennart Pedersen.

Danskerne spejdede efter ørne i blæst og bygevej

Af Jan Skriver

Pressemeddelelse på www.dof.dk den 27. februar 2014.

Vejret var koldt med rusk og regn, men alligevel fik Ørnens Dag 2.698 danskere af huse. Den kolde februar dag gav i alt 47 havørne og 4 kongeørne på de 17 lokaliteter, hvor Dansk Ornitologisk Forening (DOF) formidlede udsigt til ørne.

De danske ørne er blevet publikumstræffere, og 2.698 rovfugleentusiastiske danskere var af huse, selv om vejret indgød til indendørs sysler, da DOF holdt Ørnens Dag. Med hjælp fra DOF's erfarne fuglekiggere fik publikum 47 havørne og 4 kongeørne i kikkerten i dagens løb. De fleste på nogen afstand, men alle så dem.

Generelt er deltagerne i Ørnens Dag meget taknemmelige, når der viser sig en ørn i luftrummet eller i terrænet. Nogle mennesker forventer naturligvis, at ørnene er meget tættere på, end de i virkeligheden er, men vi oplever kun tilfredse naturbetragtere på dagen, siger Lennart Pedersen, der er leder af DOF's Projekt Ørn, som for niende år i træk sendte ørnedagen på vingerne.

Det største besøgstal på de 17 lokaliteter, hvor DOF's guider pegede ørnene ud, kom på Stige Ø ved Odense, hvor 350 mennesker lagde deres vej forbi. Også Jyllinge Lystbådehavn ved Roskilde Fjord havde pænt besøg. 333 mennesker så 3 havørne i løbet af Ørnens Dag.

I kraft af et korps af frivillige ornitologer kan vi i Dansk Ornitologisk Forening guide publikum. Vi er meget taknemmelige for vores medlemmers store opbakning til både Ørnens Dag og den årlige nationale tælling af ørnene, siger Lennart Pedersen.

Netop nu er mange af de indfødte danske ørne i fuld gang med at indlede deres ynglesæson 2014, der på forhånd tegner lovende med flere end et halvt hundrede ynglepar.

Ørnens Dag 2014 ved Tissø. Foto: Jens Boesen

Referencer

Ehmsen, E., L. Pedersen & I.H. Sørensen (2013): *Projekt Ørn – Årsrapport 2012*. Dansk Ornitologisk Forening.

Pedersen, L., E. Ehmsen & I.H. Sørensen (2014): *Projekt Ørn – Årsrapport 2013*. Dansk Ornitologisk Forening.

Rasmussen, U. (2014): *Rovfugle-tv på Pandion har slået kløerne i danskerne*. Pandion, DOF's online medlemsblad, www.pandion.dof.dk (tilgået d. 6. februar 2015).

► *Læs mere på www.dof.dk*

Dansk Ornitologisk Forening · Vesterbrogade 138-140
1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

